Om livet med LEVE

Samtale med Finn Borgersen i forbindelse med markeringen av 10-årsjubileet for Landsforeningen for etterlatte ved selvmord (LEVE)

Ved Nils-Petter Hauge

I 1999 opphørte Handlingsplan mot selvmord etter en seksårig prosjektperiode. Et oppfølgingsprosjekt ble etablert fra 2000. I den nye planen ble det lagt vekt på å øke fokuset på grupper med økt selvmordsrisiko, deriblant etterlatte ved selvmord: "I løpet av prosjektperioden skal det iverksettes tiltak for å styrke oppfølgingstilbudet for pårørende etter selvmord. En er nå i ferd med å etablere en egen landsforening for etterlatte ved selvmord" (Suicidologi, 2000).

Flere tidligere forsøk på å starte en forening for selvmordsetterlatte i Norge hadde mislyktes, men initiativet som nå var i ferd med å vokse frem hadde en helt annen forankring og tyngde. Daværende Statens helsetilsyn, Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging samt Senter for krisepsykologi var alle inne med avgjørende ressurser. Bare én faktor manglet: en leder som maktet å reise organisasjonen på en måte som kunne samle etterlatte og fagfolk på samme arena.

Ett navn kom igjen fra flere hold. Lederen for Frivillighetssentralen på Ullern drev en veietablert sorggruppe og hadde samtidig mye organisasjonskunnskap. Tolv års erfaring som informasjonssjef i Norges idrettsforbund hadde gitt Finn Borgersen innsikt i hvordan organisasjoner basert på frivillig arbeid skulle bygges. I tillegg viste det seg at Rotarianeren, Røde Kors-visitoren og konfliktrådsmedleren også hadde et varmt hjerte og engasjement for mennesker som av ulike årsaker satt fastklemt i en vanskelig livssituasjon. Ikke lenge etter takket Finn ja til å bli leder for interimstyret i landsforeningen. Den 8. desember 2000 møttes medlemmene i interimstyret for første gang. Stemningen var preget av alvor like mye som spenning: Hvordan skulle en forening for etterlatte utmeisles og bygges?

To måneder senere møttes interimstyret på "gården til Finn" i Ål i Hallingdal, hvor blant annet foreningens navn ble vedtatt. Finns stringente møteledelse og måten han tok imot og oppvartet styret på, bekreftet førsteinntrykket av ham som en sosial ingeniør. I løpet av kort tid medvirket Finn Borgersen til en plattform av tillit og forståelse mellom fagfolk og etterlatte, ulike fagmiljøer, andre organisasjoner og Statens helsetilsyn. Plattformen sikret at Norge endelig fikk sin Landsforening for etterlatte ved selvmord.

Når du ser tilbake på disse årene, Finn, hva står igjen som milepæler i LEVEs historie?

- Vi gjorde det meste rett i etableringsfasen. En ting var at vi hadde etablert gode relasjoner til tunge samarbeidspartnere. Like viktig var måten vi bygget organisasjonen på. Først dannet vi et sterkt sentralt ledd hvor det ble nytt store ressurser på å skape en samforståelse av målsettinger og virkemiddel, blant annet gjennom lange drøftinger omkring vedtektene. Så, når det var skapt et solid organisatorisk og kulturelt grunnlag, startet lokal materialisering av organisasjonen. Sakte, men sikkert etablerte vi fylkeslag, så lokallag. Vi holdt bevisst igjen ved å stille klare krav til hva som måtte være på plass før nyetableringer kunne iverksettes på alle nivå. Dermed unngikk vi at mange kastet seg med i den innledende fasen med mye entusiasme og lite krefter og dertil mange skuffelser. Slik ble det etablert levedyktige fylkeslag med mange dyktige etterlatte, så vel som fagfolk. Den dagen det siste fylket etablerte eget fylkeslag, utgjorde et viktig veiskille for LEVE. Vi var endelig samlet i et nasjonalt fellesskap!

En andre milepæl for foreningen var da vi fikk tildelt ansvaret for å gjennomføre Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september. Dette gav oss muligheten til å øke fokuset på et svært viktig område, nemlig det forebyggende arbeidet. Som avspeilet i vedtektene, er det en primær målsetting for LEVE å sikre at de etterlattes rettigheter og omsorgsbehov blir ivarettatt etter selvmordet, uavhengig av bosted og andre forhold. Men etterlatte har også et intenst og bevisst ønske om at selvmord ikke skal ramme andre. En del etterlatte ønsker derfor å bidra aktivt i forebyggende virksomhet på ulikt vis. Mange har stilt opp i forskningsprosjekter, mange har holdt

Finn Borgersen

Foto Bjørn Christensen

innlegg og appeller, fagfolk som selv er etterlatte har frontet temaet innen sine sektorer. Ved nettopp å forsterke det forebyggende elementet i LEVEs vedtekter og arbeid, ser vi at mange ikke ønsker å gå ut av organisasjonen selv om de har maktet å gå videre i sine liv: De ønsker fortsatt å bidra til nasjonalt fokus på dette samfunnsproblemet i og gjennom det forebyggende perspektivet.

Finn oppsummerer: - Tildelingen av Verdensdagen gav oss muligheten til å ansette Gry Lunde i en 100 % stilling. I tillegg gjorde Anita Sælø (60 % stilling) og Terese Grøm (80 % stilling) en solid jobb innen sine arbeidsområder. Endelig ble de viktigste oppgavene på sentralt nivå dekket på en tilfredsstillende måte.

Hva er den største utfordringen LEVE står framfor hvis foreningen skal ha en viktig posisjon for den enkelte etterlatte og for samfunnet i fremtiden?

- Det er særlig to ting. Rent organisatorisk må det tilføres nok ressurser til det sentrale administrative apparatet som

kan sikre at LEVE utvikler seg i pakt med økte indre og ytre krav. At vi har fått en generalsekretær i foreningen er avgjørende, men det må også sikres forutsigbare ressurser til flere ansatte. De styrende organer må forstå nødvendigheten av foreningen og innse at denne type organisasjoner ikke kan leve på sponsormidler utenfra. I april møtte vi statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen hvor vi vektla disse momentene. Budskapet var at vi nå har nådd så langt vi kan med de få ressursene vi disponerer, men at vi ønsker å gjøre mer. Hun skjønte også at vi med bare 2 1/2 årsverk er sårbare også på sentralt nivå. Vi håper møtet med helseministeren vil bære frukter på sikt!

En annen organisatorisk utfordring blir å gjøre fylkeslagene mer robuste. Mange av disse fungerer svært godt, mens andre synes mer sårbare for "berg-og-dalbane"-tendenser. Oppturene avløses av nedturen – initiativtakerne går lei, interne forhold problematiserer prosessene, noen har slitt med å få tak i fagfolk. Noen etterlatte får periodevis "nok" av temaet og går tomme. Heldigvis har vi i LEVE vært velsignet med svært mange dyktige etterlatte som på tross av sine opplevelser har gjort et fantastisk arbeid for LEVE og dermed for andre etterlatte. Men, uten levedyktige fylkeslag mister vi kontakten med de etterlatte rundt omkring i landet. Vi må sikre at det fotavtrykket vi nå har satt i alle fylker ikke viskes ut, men tvert imot sementeres. Derfor blir det en utfordring at alle lokalt – fagfolk, etterlatte, engasjerte – involverer seg og tar ansvar for dette svært viktige arbeidet.

- Et tredje avgjørende forhold er LEVEs tilknytning til fagmiljøene. Vi har etter hvert flere solide fagmiljøer innen selvmordsforskning i Norge. For meg har det vært viktig å ha en liten armlengdes avstand til fagmiljøene, å ikke knytte seg for tett til noen av disse. Vi ønsker å være en nøytral støttespiller til alle i arbeidet for å nå vårt felles mål om færre selvmord og bedre oppfølging av etterlatte.

Finn har mye på hjertet, og hans engasjement for enkeltmennesket gjennom-syrer samtalen.

- Det har vært mange møter som har satt dype spor i meg gjennom disse ti årene. Først og fremst er det alle de gode minnene, de lange samtalene, latteren og tårene, alt som bygger opp under LEVEs intensjon – å skape den gode arenaen for vennskap og utvikling, for ny kraft i det kraftløse. Men også de tunge minnene fra disse årene sitter fast i meg, hendelser jeg så gjerne ville ha vært foruten. Dog er dette hendelser som ikke skal formidles her.

Som leder har Finn aldri vært redd for å si sin mening. Opp gjennom tidene er noen slag vunnet, andre tapt. Men en ting er han sikker på: - LEVE har medført en endring for mange etterlatte, og ikke bare for våre medlemmer. Gjennom LEVE har mange møtt andre etterlatte for første gang, mange har fått nye vennskap for livet. LEVE utgjør en arena for håp, et sted hvor det er plass og tid for de vanskelige ordene. LEVE har utdannet 50–60 sorggruppeledere som vi håper etter hvert skal benytte sin kunnskap til beste for etterlatte. LEVE har etablert flere sorggrupper, blant annet i samarbeid med Fransiskushjelpen. Det er gjennomført utallige Kafé LEVE-møter i fylkene, ungdomssamlinger, fylkesledersamlinger, møter på tvers av fylkene (LØFT for LEVE) – slik kunne jeg fortsette. Alt skal organiseres, følges opp og fullføres med kvalitet. Det er en utfordring i en organisasjon som baserer seg på frivillighet og likemannsprinsippet. Å lede slike prosesser gjør det derfor nødvendig å etablere gode relasjoner til mange og stole på at disse gjør jobben sin. I en slik situasjon må man ikke la seg stresse eller knekke av noen motbakker. Man må gjøre det beste ut av enhver situasjon, men samtidig stille krav til alle involverte.

Finn fortsetter engasjert: - Kanskje det viktigste bidraget fra LEVE er at de etterlattes utfordringer er blitt mye mer synlige i opinionen nå enn tidligere. LEVE har sikret mye omtale i media, ikke minst takket være medlemmer som har stilt opp med sine historier. Men også prisene foreningen har mottatt, har sikret mye viktig omtale. LEVE har blant annet

vunnet psykologistudentenes pris og reklamebransjens pris (Reklame for Alvor). Prisene er en anerkjennelse av LEVEs arbeid.

Etterlatte setter pris på LEVE, og det er det viktigste for Finn. Stadig får han tilbakemeldinger om etterlatte som gjennom LEVE endelig blir møtt på en måte som medfører at de trygt kan snakke om sine opplevelser og reaksjoner. Sitt eget omdømme er han mindre opptatt av, men han kan likevel ikke komme unna at han i 2004 fikk tildelt Scheiblers legats hederspris av Kaci Kullmann Five for sitt arbeid med Frivillighetssentralen og LEVE. Hans evne til å skape arenaer for folk som trenger støtte og omsorg, stod sentralt i tildelingsbrevet. Prisen medførte at LEVE fikk 300 000 kroner, en anerkjennelse av både LEVEs og Finns arbeid.

På Landsmøtet på Gaustad sykehus i oktober 2000 startet den offisielle historien om LEVE. Hele veien frem til i dag har Finn Borgersen sittet som styreleder og dermed med ansvaret for sentrale elementer i det organisatoriske arbeidet. Selv om foreningen nå har ansatt generalsekretær, har Finn tatt på seg å fortsette som styreleder, i første omgang for ett nytt år. Han vil ikke at noe skal glippe nå, det er LEVE for viktig til.

En dag kommer Finn til å gi seg som styreleder i LEVE. Det ville være feil å si at han er et uerstattelig tap for LEVE nettopp fordi han selv er overbevist om at en solid organisasjon ikke står og faller med enkeltpersoner. Finn ville like bedre om vi takker ham for hans grundige og målrettede arbeid for å sikre de etterlatte en verdig forening som kan ivareta deres grunnleggende behov. Inntil videre sier vi derfor bare: Takk for innsatsen så langt, Finn!

Nils-Petter Hauge er styremedlem i LEVE Sogn og Fjordane og rådgiver ved HMS Forsvarets personelltjenester.

Referanse

Suicidologi 2000. Supplement. Oppfølgingsprosjekt. Tiltak mot selvmord. Prosjektplan utarbeidet av Statens helsetilsyn. Høsten 2000. Universitetet i Oslo. Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging.